

• تلفن: ۸۸۷۶۱۷۲۰ شماره: ۸۸۷۶۱۲۵۴ ارتباط
مردمی: ۸۸۷۶۹۰۷۵
• پیامک: ۳۰۰۰۴۵۱۲۱۳ روابط عمومی
• نشانی: تهران خیابان خرمشهر، شماره ۲۰۸
• صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۳۸۸
• انتشارات مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران:
۸۸۵۴۸۸۹۲-۵

• محمدعلی یزدانبار (کتاب)
• آیه طائبی (زندگی)
• فرناز اینانلو (زنان)
• زینب فروزنده (زوم)
• فاطمه کهربایی (فرهنگ)

• مدیر مسئول: محمدحسن روزی طلب
• سردبیر: محمدصادق علیزاده
• معاون فنی: محمدملاعلی اکبری
• دبیر تحریریه: ونوس بهنود
• دبیران:
• سید پویا هاشمی (گزارش و گفت‌وگو)
• صادق رخ‌فرد (تاریخ)

ایران

جمعه

#من_هم؛ آشکارسازی خشونت و چالش‌ها

کالبدشکافی #من_هم

الهه نعمی
پژوهشگر حوزه زنان

یکی از برنامه‌های فعالان مدنی در موضوع خشونت علیه زنان در جهان و طبعاً ایران، آشکارسازی خشونت از طریق به اشتراک‌گذاری تجربه‌های خشونت است تا به گفته خود بتوانند خشونت را از امری شخصی خارج کنند. چون خود زنان هم نیاز دارند به مقوله خشونت حساس باشند، ابعاد آن را بشناسند و خشونت را جدی تر بگیرند.

#metoo را فراموش نکنیم. این جریان - که #من_هم به تاسی از آن و پیرو آن در داخل کشور شکل گرفته - تا چه اندازه کارآمد بود؟ تا چه اندازه توانست جلوی آزار و تجاوز به زنان را در روابط مبتنی بر قدرت بگیرد؟ یک جریان زودگذر، احساسی، یکسویه و تک‌بعدی تا چه میزان می‌تواند راهبردی مؤثر برای مقابله با این نوع خشونت علیه زنان باشد؟ این هشتگ و نظایر آن مالا این نتیجه‌گیری را در بردارند که فرد قربانی از طریق ابراز خشم و تجربه تلخ، خود موظف به ترمیم آسیب خود است؛ بدون آنکه منابع و تدابیری برای کمک به او تخصیص یابند. این رویه در حقیقت موضوع آزار جنسی را احساسی کرده و حتی به برداشت آمارهای غیرواقعی مبتنی بر میزان مشارکت در هشتگ منجر می‌شود و در نهایت و برخلاف ادعای اولیه، بار اصلی آزار جنسی را برعهده خود قربانی می‌نهد.

علاوه بر این، ارزیابی مداخلات صورت گرفته در این زمینه، نشان از بی‌توجهی به مؤلفه‌های فرهنگی و مذهبی دارد. به خصوص در مورد خشونت‌هایی که جنبه جنسی داشته‌اند و زنان به دلایل فرهنگی، از بازگ کردن آن‌ها امتناع دارند یا بیان آن با جزئیات، آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی مجازی از سویی برای فضای اخلاقی جامعه مضرت است و از سوی دیگر خشونت علیه زنان در فضای مجازی را تقویت می‌کند. مدنس و همکارانش قربانیان عاطفی شرکت‌کنندگان در کمپین‌های آنلاین را در مقالات خود درباره فمینیسم دیجیتال مورد بررسی قرار دادند و دریافتند که ۷۲ درصد پاسخ‌گویان پس از به اشتراک‌گذاری آنلاین تجربیات خود، تجربه کامنت‌های توهین‌آمیز، خشونت یا دشمنی آنلاین را داشتند. این نحوه تعریف جزئیات اندام‌های بدن زنان، مسائل دوران قاعدگی، خشونت‌های جنسی و... به مرور حیا زنان را که از اصول اساسی دین اسلام است، کم‌رنگ می‌کند. امام صادق (ع) می‌فرماید: «شش ویژگی نیکوست اما از شش گروه نیکوتر: عدالت نیکوست اما از امیران نیکوتر... و حیا نیکوست اما از زنان نیکوتر...» پیامبر اکرم (ص) نیز کم‌حیایی زنان را امری ناپسند شمرده‌اند. از این روایات و روایات پر شمار دیگر، می‌توان نتیجه گرفت به دلیل توجه ویژه‌ای که به حیا زنان هم در تکوین و هم در اخلاق مبذول شده، لازم است روش‌های مورد استفاده کنشگران اجتماعی منافاتی با این وجه نداشته باشد و موجب اضمحلال یا کم‌رنگ شدن آن نشود.

#metoo را فراموش نکنیم. این جریان - که #من_هم به تاسی از آن و پیرو آن در داخل کشور شکل گرفته - تا چه اندازه کارآمد بود؟ تا چه اندازه توانست جلوی آزار و تجاوز به زنان را در روابط مبتنی بر قدرت بگیرد؟ یک جریان زودگذر، احساسی، یکسویه و تک‌بعدی تا چه میزان می‌تواند راهبردی مؤثر برای مقابله با این نوع خشونت علیه زنان باشد؟

در مورد خشونت‌هایی که جنبه جنسی داشته‌اند و زنان به دلایل فرهنگی، از بازگ کردن آن‌ها امتناع دارند یا بیان آن با جزئیات، آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی مجازی از سویی برای فضای اخلاقی جامعه مضرت است و از سوی دیگر خشونت علیه زنان در فضای مجازی را تقویت می‌کند. مدنس و همکارانش قربانیان عاطفی شرکت‌کنندگان در کمپین‌های آنلاین را در مقالات خود درباره فمینیسم دیجیتال مورد بررسی قرار دادند و دریافتند که ۷۲ درصد پاسخ‌گویان پس از به اشتراک‌گذاری آنلاین تجربیات خود، تجربه کامنت‌های توهین‌آمیز، خشونت یا دشمنی آنلاین را داشتند. این نحوه تعریف جزئیات اندام‌های بدن زنان، مسائل دوران قاعدگی، خشونت‌های جنسی و... به مرور حیا زنان را که از اصول اساسی دین اسلام است، کم‌رنگ می‌کند.

چند سال هم‌تعدادی از وکلای دادگستری کارزاری با عنوان کارزار منع خشونت خانوادگی در روز جهانی مبارزه با خشونت علیه زنان راه‌اندازی کردند و کوشیدند در قالب برگزاری کارگاه‌ها و جلسات مختلف، به مستندسازی روایات و تجربیات زیسته زنان در زمینه خشونت خانگی بپردازند. یکی از اهداف این کارزار، جمع‌آوری روایت‌های زنان خشونت‌دیده و شاهدان خشونت خانوادگی اعلام شد. جلوه جواهری، از دست‌اندرکاران این کارزار معتقد است که «روایت‌گری، زوایای پنهان را بیشتر آشکار می‌کند، وقتی خشونت به روایت درمی‌آید از پنهان بودن خارج می‌شود و ضمن ایجاد همدلی در میان افراد با روایت‌های مشابه، آن‌ها را تشویق می‌کند که این مسأله را پنهان نکه ندارند، آن‌ها درمی‌یابند که مقصر نیستند و هیچ چیز خشونت را توجیه نمی‌کند. بنابراین نباید چون خشونت می‌بینند شرمگین باشند، بلکه کسی که خشونت می‌کند مقصر است. آن‌ها هرچقدر بیشتر مسأله را پنهان کنند و از دیگران فاصله بگیرند، بیشتر به کسی که خشونت می‌ورزد فرصت داده‌اند تا به کار خود ادامه دهد. از سوی دیگر مسئولیت اجتماعی دیگران را گوشزد می‌کند که اگر نسبت به خشونت‌دیده و خشونت‌گر رخ می‌دهد بی‌تفاوت باشند، در واقع با خشونت‌گر هم دست شده‌اند». آشکارسازی خشونت، با گسترش شبکه‌های اجتماعی، وسعت بیشتری پیدا کرد. برخی فعالان مدنی با ایده گرفتن از کارزارها و حرکت‌های مدنی شکل گرفته در سایر نقاط دنیا از این فضا استفاده کردند و باره‌اندازی سایتهایی با نام «دیده‌بان آزار» از افراد خواستند روایات خود را از آزار و همچنین نقشه آزارهای خیابانی را روی نقشه جغرافیایی شهر ثبت کنند و با دیگران به اشتراک‌گذاری مناطق پرخشونت کشور مشخص شود. علاوه بر این فعالیت‌ها، این روزها با استفاده از قابلیت شبکه‌های اجتماعی، به خصوص توئیتر و اینستاگرام، افراد با به اشتراک‌گذاری تجربه خود یا دیگری و زدن هشتگ، هم مانند یک NGO وارد عمل شده و آشکارسازی کرده و همچنین افراد دیگر را ترغیب می‌کنند که به مثابه یک NGO عمل کنند. #من_هم یکی از این هشتگ‌هاست که در سال‌های اخیر در شبکه‌های اجتماعی وارد شده و سعی دارد در داخل کشور جریان روایت آزار و به نوعی آشکارسازی خشونت را پیش برد. اما پرسش این جاست که آیا این جریان استراتژی مقابله‌ای کارآمد و بازدارنده‌ای است؟ سؤالی که به نظر می‌رسد لازم است در طراحی مدل مقابله مدنی در زمینه خشونت علیه زنان به آن پاسخ داد. در وهله نخست به نظر می‌رسد این روش، زمانی که قربانی و متجاوز در یک رابطه قدرت و شیب‌دار به نفع متجاوز قرار دارند، ابزاری مفید و اثربخش است. کسی

